DET JURIDISKE FAKULTET
UNIVERSITETET I BERGEN

NOTAT

til

Fakultetsstyret

Jnr. Arkiv	Sak nr. 40/11 Styremøte 16.06.2011

Forslag til revidert studieplan og utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakult

Bakgrunn

Studieutvalget nedsatte i januar 2010 en arbeidsgruppe som skulle lage utkast til revidert studieplan og utfyllende regler som nevnt i overskriften. Denne gruppen arbeidet våren 2010, men etter det gikk det en tid før arbeidet ble tatt opp igjen. Det foreligger nå et fullstendig utkast til både studieplan og utfyllende regler. Begge har vært behandlet i Studieutvalgets møte 1. juni.

Studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap er i dag et stort dokument, som inneholder langt flere materielle regler enn det som er vanlig i en studieplan. Dette har gjort at den framstår som en "hybrid" av studieplan og andre regler. Dette er ikke godt i samsvar med definisjonen av en studieplan i UiBs grads- og studieforskrift, eller med den sentralt fastsatte malen for studieplaner. I det foreliggende utkastet er en del regler foreslått flyttet mellom dokumentene. I tillegg har det oppstått behov for å revidere reglene på en del punkter.

I **studieplanen** er det i liten grad tatt inn nyheter; det meste er videreføringer eller utbygginger av tekst som fantes fra før. Det viktigste er omredigering, i tråd med den sentrale malen. En viktig nyhet er likevel det såkalte kandidatløftet som ferdige kandidater må avlegge for å få utstedt vitnemål. Dette praktiseres i dag, og har vært i bruk i lang tid, men har ikke vært regelfestet etter 2003-ordningen.

Også i de **utfyllende reglene** er mye av innholdet videreført, og en god del av det som er ny tekst, er kodifisering av etablert praksis. Det er likevel viktige materielle endringer, og de mest sentrale er kort omtalt nedenfor.

Hovedpunkter i forslaget

- Nye innskrenkinger på frivillig gjentak av eksamen

Frivillig gjentak betyr at eksamener som er bestått fra før, tas om igjen. Det er regulert i utkastets § 3-4. I dag er det flere restriksjoner på det. Én er tregangersregelen, som gjelder det

enkelte kurset, og som gjelder uavhengig av om gjentaket er frivillig slik det forstås her, eller ikke. En annen er det som kalles emnesperre eller avskjæringsregler, som betyr at det bare er anledning til å gjenta emner på studieåret før det året man er på. En tredje er at frivillig gjentak bare kan skje til ordinær eksamen.

Frivillig gjentak er problematisk på flere måter. Det oppfattes dels som urettferdig at noen eksamenskandidater både har kommet lenger i studiet og har hatt et forsøk tidligere, mens andre tar eksamenen for første gang. Det er også svært mange gjentaksforsøk. Videre kan forberedelsene til en gjentakseksamen ta fokus vekk fra de emnene som studentene etter utdanningsplanen skal arbeide med. Dette kan bidra til en "ond sirkel" for den enkelte student der de verken har 100 % fokus på emnene de skal ta etter utdanningsplanen sin eller emnene de gjentar. De kursansvarlige, spesielt på 3. studieår, uttrykker stor frustrasjon over at studentene ikke er 100 % til stede og aktive i deres kurs, og at det går ut over kurset som helhet og de krav som kan stilles til studentene. Det at studentene har anledning til å gjenta eksamen, gjør at de i noen grad belager seg på dette allerede når de tar eksamen for første gang.

I dag er vårt masterstudium det masterstudiet i rettsvitenskap der studentene kan gjenta flest eksamener. Dette har selvsagt noe med at studieordningen er ulik UiO og UiT. Men dette er likevel en faktor som på sikt kan gå ut over UiB-vitnemålets status hos potensielle arbeidsgivere. Det anses derfor som formålstjenelig at UiB ikke skiller seg vesentlig fra de to andre fakultetene. Endelig nevnes at utstrakt bruk av frivillig gjentak antakelig bidrar til det sterke karakterpresset som finnes blant jusstudenter. På den annen side viser den store hyppigheten av frivillig gjentak at ordningen oppfattes som et verdifullt gode av mange studenter.

Dekan og fakultetsdirektør går inn for at dagens begrensninger på frivillig gjentak videreføres, og at det blir innført ytterligere restriksjoner. I forberedelsen av saken til SU var to nye reguleringer foreslått:
a) Fullstendig forbud mot gjentak av førsteårsemner.
b) En "kvote" på fire frivillige gjentak for resten av studiet (unntatt masteroppgaven, der det ble foreslått forbud).

Det førstnevnte fikk ikke tilslutning fra flertallet i SU, og er derfor frafalt. Begrunnelsen for det er likevel nærmere omtalt i vedlegg II, jf. merknadene til § 3-4 i utkastet til utfyllende regler.

Begrunnelsen for forslaget om en maksimalkvote på frivillig gjentar er det alminnelige ønsket om å redusere frivillig gjentak, slik det er gjort greie for i vedlegget og ovenfor. Som det går fram av vedlegget, er forslaget en kvote på fire for de obligatoriske emnene på første til fjerde år. Det foreslås en spesialregel, særlig myntet på studenter som har tatt bachelorgrad eller lignende andre steder, og som begynner rett på fjerde år. Overgangsreglene innebærer at den foreslåtte begrensningen først slår inn for fullt fra studieåret 2012-2013. Da vil alle studenter (unntatt de som omfattes av "Lillehammer-regelen", jf. like ovenfor) få den samme kvoten for gjentak, også de som går på andre til femte år.

- Mer utfyllende regulering av godskriving

Dette gjelder utkastets kap. 5. Godskriving gjelder i korthet at man kan slippe å ta ett eller flere emner her dersom tilsvarende emner er tatt et annet sted tidligere. Tidligere var det

forbud mot å ta emner her som man hadde rett til å få godskrevet. Etter to vedtak fra klagenemnda i 2010 må dette mykes opp. Det foreslås at dersom studenter har godskrivingsrettigheter, men likevel vil ta de(t) aktuelle emnet/emnene her, må det søkes om det innen 1. september første år. Videre foreslås en del regler som setter grenser for å "shoppe" emner og karakterer ved ulike institusjoner. Det vises til kommentarene til kap. 5 i de utfyllende reglene.

- Mer utførlige regler om utveksling

Dette har tidligere vært nokså knapt regulert. I § 5-9 foreslås bl.a. regler om hvor mye fra utvekslingsopphold som kan godskrives, og grenser for hvor mye man kan ta i tillegg "hjemme". Det foreslås også at når det er flere søkere til ett bestemt studiested, går de som ikke har vært på utveksling før foran de som har vært ute. Vi bemerker at utveksling er et felt som byr på mangeartede problemstillinger, og det er vanskelig å lage ordninger som treffer alle områder, og som i tillegg treffer likt for alle studenter. Det vil derfor bli behov for å følge nokså nøye med på utviklingen, og det kan bli nødvendig å revidere reglene underveis, samt å vedta utfyllende retningslinjer.

- Nye regler om vitnemål

Dette har fakultetet ikke hatt regler om før. Praksis i dag er at den ferdige kandidaten selv ber om vitnemål når denne ønsker det, uavhengig av om det er rett etter at grad er oppnådd, eller flere år etterpå. UiB sentralt foretar nå innstramninger i forhold til utstedelse av bachelorvitnemål, der disse fra og med høsten 2011 skal utstedes automatisk ved oppnådd grad. For at fakultetet skal innpasse seg mer etter retningslinjene for resten av UiB, samt at det anses som hensiktsmessig, så foreslås en regel om at når graden er oppnådd, utstedes vitnemål (juridisk fakulttet ved UiO har allerede en slik praksis), og studieretten slettes. Studieretten slettes i dag ved utstedelse av vitnemål der studieretten ikke allerede er utgått. Studentkullene fra og med høsten 2006 får i utgangspunktet tildelt studierett i fem studieår, og alt utover det må omsøkes særskilt.
I tillegg foreslås at emner fra UiB har forrang når det gjelder grunnlaget for vitnemål, dette gjelder likevel ikke i forhold til studenter som tar delstudier i utlandet som del av graden sin her. Se kap. 6.

- Forenklede regler om hjelpemidler til eksamen

Dette omtales i §§ 3-5 og 3-6. Et viktig endringsforslag er å fjerne jussleksikonene som hjelpemidler. De antas å være lite egnet til å hjelpe eksamenskandidatene. Videre foreslås å fjerne særtrykk som alminnelig tillatt hjelpemiddel. For emner der for eksempel viktige forskrifter er tillatt, kan dette reguleres i emnebeskrivelsen. Videre foreslås at det ikke skal være adgang til å avhjelpe ulovligheter ved innleverte hjelpemidler når kontrollen har begynt. Dersom reglene om jussleksikon og særtrykk vedtas, antas et slikt problem å bli nokså marginalt.

- Ikrafttredelse og utfyllende retningslinjer

Reglene skal etter forslaget gjelde fra og med høsten 2011. Dette innebærer at alle som er studenter da eller senere, vil få en kvote på fire gjentaksforsøk for de delene av studiet som gjenstår, unntak for "lex Lillehammer". Det som er av utfyllende retningslinjer (vedtatt av SU) blir enten videreført eller flyttet over i studieplanen eller de utfyllende reglene.

Behandlingen i Studieutvalget

Det vises her til den særskilte uttalelsen som SU har laget, og som er vedlegg til saken. Som det går fram der, har SU spesielt drøftet reglene om frivillig gjentak, men det er også noen andre spesielle og generelle merknader. Disse er dels omtalt i ledelsens merknader nedenfor, dels i regelutkastet.

Merknader fra dekan og fakultetsdirektør

Det er et betydelig arbeid som ligger bak forslaget til ny studieplan, og en rekke personer har bidratt på ulike stadier av prosessen. Ledelsen vil takke alle disse.

Vi stiller oss bak den grunnleggende forutsetningen om at studieplanen bør tilpasses UiBs sentrale regelverk og studieplanmal. For øvrig synes utkastet til studieplan å være nokså uproblematisk, ettersom det i svært stor grad videreføre regler og praksiser som er innarbeidet for masterstudiet. Forslaget til utfyllende regler er et mer krevende dokument, fordi det er stort, til dels komplisert og inneholder viktige nyheter. Det må likevel understrekes at også de utfyllende regler i stor grad framstår som videreføring av dagens regelverk. Vi vil i det følgende konsentrere oss om noen hovedpunkter.

- Frivillig gjentak

Som det er gjort greie for flere steder, er det et ganske stort trykk på frivillig gjentak. Det største problemet med dette, sett fra ledelsens side, er at frivillig gjentak i stor grad er dårlig og uønsket studieatferd. Det krever tid og energi å forberede seg til en eksamen, ikke minst når resten av kurset ble tatt et år tidligere. Dette går på bekostning av arbeidet med de emnene man etter utdanningsplanen skal ta, og resultatet blir lett at begge deler blir skadelidende. I neste omgang kan dette føre til vansker med å holde progresjonen i studiet. Som styret er kjent med, har det derfor i flere omganger vært innført restriksjoner på frivillig gjentak. Dagens regler har ikke i tilstrekkelig grad gitt den ønskede virkningen, og dette er bakgrunnen for at det nå foreslås ytterligere innstramninger.

For ledelsen framstår den valgte løsningen som enkel og forståelig og gjennomførbar. I tillegg synes den å ha et rimelig potensial til å fremme de endringene i studie- og eksamenskulturen som lenge har vært ønsket. Ikke minst er den godt i tråd med det som sannsynligvis blir utfallet av de pågående endringsprosessene for masterstudiet ved UiO. Dekanen og fakultetsdirektøren vil derfor gå inn for det tiltaket som er foreslått; en kvote på fire gjentaksforsøk for de obligatoriske emnene på første til fjerde år.

- Regulering av godskriving og utvekslingsopphold

Etter vårt syn er dette områder som bør reguleres bedre enn tilfellet er i dag. Som påpekt i regelutkastet, er det likevel noe vanskeligere å vurdere hvor godt de foreliggende forslagene vil treffe. Vi ser likevel ikke grunn til å foreslå endringer i forhold til utkastet som foreligger etter SU-behandlingen.

- Vitnemål

Det er slående i hvor liten grad vitnemålsutstedelse har vært regulert tidligere, både ved vårt fakultet, ved UiB ellers og ved andre institusjoner. Derfor er det på høy tid at dette blir mer utførlig behandlet også i vårt regelverk. Det er likevel ikke grunn til noen svært detaljert behandling; det er noen viktige prinsipper og praktiske spørsmål som må regelfestes.

Dekan og fakultetsdirektør vil invitere fakultetsstyret til å gjøre følgende

Vedtak:

Revidert studieplan og utfyllende regler for studiene ved Det juridiske fakultet vedtas i samsvar med vedlegg 1 og 2 i saksforelegg av 10.06.11 i styresak 40/11

Asbjørn Strandbakken
Asbjørn Strandbakken
Dekan

Eivind Buanes
Eivind Buanes
Fakultetsdirektør

PEG
10.06.11
2 vedlegg

Vedlegg 1: Utkast til studieplan

Utkast til ny studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen

[UiB sin studieforskrift beskriver en studieplan slik: "En beskrivelse av studieprogram, med eventuelle studieretninger, som gjør greie for hvordan programmet er bygd opp, og hvordan emnene faglig hører sammen, og som angir regler for studiet i samsvar med reglementet her, jf. særlig § 8."

Studieplanen skal registreres i Felles Studentsystem (FS), som er koblet mot UiB sin eksternweb der denne publiseres. UiB har fastsatt en egen mal for hva en studieplan skal inneholde.

Betegnelsen foran kolon er satt i malen og vil framstå som overskrift på hver av postene. Vi får altså ikke med noe §-tegn og nummerering i denne malen.]

Programnavn: Masterstudium i rettsvitskap

Grad: Master i rettsvitskap. Graden gir rett til tilsvarande tittel. Vitnemål vert utferda når graden er oppnådd. Det er eit vilkår for tildeling av graden at kandidaten gir følgjande løfte (kandidatløftet):

"Aldrig vidende at ville vige fra Ret og Retfærdighed, mindre raade nogen til ufornødne Processer eller i andre Maader med sine Raad befordre nogen uretvis Sag eller Intention."

Omfang: 300 studiepoeng. Normert studietid er fem år.

Undervisningsspråk: Norsk. Enkeltemne kan ha undervisning på skandinavisk eller engelsk.

Studiestart: Kvar haust

[Kommentar: Det som står over her, følger i dag av studieplanens § 1-1.
Det som er nytt er punktet om vitnemål og når dette utstedes. Dette vil være en realitetsendring. UiB sentralt har pålagt alle fakultet med bachelorutdanninger om å utstede vitnemål med en gang grad er oppnådd. Selv om dette ikke eksplisitt omfatter 5-årige integrerte masterstudier ennå er det nærliggende at et slikt pålegg også vil komme for slike utdanninger. Vi kommer dem her i møte, samt at det er forutsigbart for studentene.
Punktet om kandidatløftet, er kun skriftfesting av dagens praksis og ingen realitetsendring. I de utfyllende reglene er det gitt noe nærmere regler om kandidatløftet og hvordan det skal avgis.]

Mål og Innhald:

- Mastergradsstudiet i rettvitskap ved Universitetet i Bergen er på til saman 300 studiepoeng (fem årseiningar). I dette inngår examen philosophicum med 10 studiepoeng og examen facultatum med 10 studiepoeng, spesialemne på til saman 30

studiepoeng, og et sjølvstendig skriftlig arbeid på normalt 30 studiepoeng (masteroppgåve). Etter søknad kan masteroppgåva vere på 60 studiepoeng.

- .Oppbyggjing

Studiet byggjer på problembasert læring. Dei to første åra er studentane delte inn i arbeidsgrupper leia av ei vidarekommen student, som møtast kvar veke for å løyse ei gitt oppgåve. På tredje året er gruppene frivillige og sjølvstyrte. Kvar einskild student skal skrive eit sjølvstendig svar som dei får tilbakemeldingar på. Det gjeld krav om å kommentere medstudantane sine oppgåvesvar.

På fjerde eller femte studieåret kan ein velje emne etter eigne interesser. Ein skal også skrive ei masteroppgåve basert på ei juridisk problemstilling. I løpet av denne perioden har ein høve til å reise på studieopphald i utlandet.

Det første semesteret går ex.phil. og ex.fac. parallelt fram til oktober/november. Vi gjer merksam på at studentar som har examen philosophicum og examen facultatum frå før, berre får 10 studiepoeng i haustsemesteret. Emnet i forvaltingsrett I byrjar i månadsskiftet oktober/november og endar med eksamen i januar.

-

[Kommentar: Svarer i hovedsak til dagens studieplan, §§ 2-1 til 2-4. Berører også §§ 2-6 og 2-7 (masteroppgave og etikkurs). Litt ekstra info om studiets oppbygning er hentet fra fakultetets informasjon om studiet på eksternweb. Realitetsendringene gjelder omtalen av arbeidsgrupper på tredje år. Det vises til særskilt styresak om dette..]

Læringsutbytte:

Ein kandidat med mastergrad i rettsvitskap frå Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen skal:

- kunne gjere greie for, og bruke riktig, eit betydeleg tilfang av juridiske begrep, verdiar, reglar og prinsipp i norsk rett og også innanfor internasjonale juridiske system
- vise gjennom bruk i gitte situasjonar at grunnleggjande materielle kunnskapar, innen dei ulike fagområda i studiet, held ein akseptabel kvalitet
- kunne bruke anerkjent juridisk metode til å analysere komplekse juridiske problemstillingar, herunder drøfte, argumentere og sjølvstendig ta standpunkt til problemløysinga
- kunne forfatte sine løysingsforslag i ulike teksttypar og i muntlig framføring
- kunne gjere greie for rettspolitiske vurderingar knytt til gitte juridiske problem
- kunne forklare yrkesetiske sider ved profesjonsutøvinga
- kunne tileigne seg ny juridisk kunnskap ut over det lærestoffet som inngår i studiet, og bruke denne kunnskapen i løysing av juridiske problemstillingar
- gjennom masteroppgåva demonstrere evne til å analysere ei sjølvformulert juridisk problemstilling, gjennomføre sjølvstendig innsamling og evaluering av relevant grunnlagsmateriale, og presentere konklusjonen i ein akademisk tekstform
- kunne arbeide i gruppe med andre som ei deltakar som bidrar aktivt til gruppa si løysing av juridiske problem

[Kommentar: Svarer til dagens plan, § 1-2. Ingen endringer i ordlyd eller realitet.]

Opptakskrav: Opptak til studiet skjer via Samordna Opptak. Jfr. forskrift om opptak til høyere utdanning. Det er krav om generell studiekompetanse eller tilsvarande. Studiet er adgangsregulert.

Tilrådde forkunnskapar: Gode norskkunnskapar.

Innføringsemne: Examen philosophicum og examen facultatum må være greidd før andre studieår vert påbegynt.

[Kommentar: Svarer til gjeldende regler. Anbefalingen om gode norskkunnskaper har ikke tidligere vært skriftfestet.]

Obligatoriske emne:
Til saman 270 sp obligatoriske emner inngår i programmet. Dei øvrige 30 sp vert valde blant nærare angitte spesialemne.
[Her linkes til emnebeskrivelsene i eksternweb]:

Første studieår:
- Examen philosophicum
- Examen facultatum
- JUS111 Forvaltningsrett I
- JUS112 Arve- og Familierett
- JUS113 Kontraktsrett I
- JUS114 Juridisk metode

Andre studieår:
- JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner
- JUS122 Erstatningsrett
- JUS123 Forvaltningsrett II
- JUS124 Tingsrett

Tredje studieår
- JUS131 Kontraktsrett II
- JUS132 Pengekrav
- JUS133 Rettskilde og metodelære
- JUS134 Rettshistorie og komparativ rett
- JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter

Fjerde studieår
- JUS241 Strafferett
- JUS242 Rettergang
- JUS243 Alminnelig formuerett

Femte studieår
- JUS399/JUS398 Masteroppgave
- JUSETIKK Kurs i etikk for jusstudentar: Gjennomført eller manglande deltaking vert ført på vitnemålet. Tilrådd i løpet av fjerde eller femte studieår.

[Kommentar: Svarer til dagens §§ 2-1 til 2-4, samt deler av 2-7. Viktigste endring er at etikkurset er ført opp som obligatorisk. Grunnen til dette er at UiBs mal kun anerkjenner obligatoriske og valgfrie elementer. De nærmere reglene om etikkurset og dets betydning for vitnemålet er likevel foreslått videreført.]

Tilrådde valgemner femte studieår: 30 studiepoeng valt blant desse emna:

- JUS250-2-A / Rett til helsehjelp og sosiale ytingar
- JUS250-2-B / Autonomi og tvang i helse- og sosialsektoren
- JUS250-2-C / Human Rights and the Welfare State
- JUS251-2-A / Arbeidsrett I
- JUS251-2-B / Arbeidsrett II
- JUS253-2-A / Kommunalrett I
- JUS253-2-B / Kommunalrett II
- JUS254-2-A / Politirett
- JUS255-2-A / Påtalerett
- JUS256-2-A / Skatterett I
- JUS256-2-B / Skatterett II
- JUS257-2-A / Grunnleggande selskapsrett
- JUS257-2-B / Aksjeselskapsrett - fordypning
- JUS258-2-A / Norsk konkurranserett
- JUS258-2-B / Competition Law
- JUS259-2-A / Internasjonal privatrett
- JUS260-2-A / Design- og patentrett
- JUS260-2-B / Opphavsrett
- JUS260-2-C / Kjennetegnsrett
- JUS260-2-D / Markedsføringsrett
- JUS261-2-A / Konfliktmekling
- JUS262-2-A / Trygderett
- JUS263-2-A / Børs- og verdipapirrett
- JUS270-2-A / Economic Analysis of Law
- JUS271-2-A / Energy Law
- JUS272-2-A / American Law
- JUS273-2-A / Legal Philosophy
- JUS273-2-B / Rettsteori
- JUS273-2-C / Law and Justice
- JUS274-2-A / Comparative Company Law & Economics 1: Theory and Structure
- JUS275-2-A / Terrorism in international and European Criminal Law
- JUS276-2-A / Human Rights Law
- JUS277-2-A / Introduction to Copyright Law
- JUS277-2-B / International Copyright Law
- JUS278-2-A / Comparative Private Law
- JUS279-2-A / Transnational Commercial Law I
- JUS279-2-B / Transnational Commercial Law II
- JUS280-2-A / Introduction to Arbitration and International Dispute Settements
- JUS281-2-A / Comparative Constitutional Law
- JUS282-2-A / International Businss Contracts: Structures, Negotition, Conflict Avoidance and Resolution
- JUS283-2-A / Arbitration Theory and Practice
- JUS325 / Rettshjelp - valemne
- JUS329 / Universitetspedagogisk rettleiing
- JUS330 / Forhandsgodkjent Prosedyrekonkurranse

Delstudium i utlandet eller spesialemne fra andre norske juridiske fakultet kan inngå i form av fritak for spesialemne, jf. § 5-9 i "Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen."…..

Det som er bestemt om spesialemne, gjeld ikkje for studentar som etter søknad har fått løyve til å levere eit sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 60 sp (stor masteroppgave).

[Kommentar: Emnet JUS251-1-A Arbeidslivets rett er fjernet fra denne oversikten da emnet ikke kan inngå i graden master i rettsvitenskap.]

Omfang masteroppgave: I løpet av fjerde eller femte år på mastergradsstudiet skal studenten levere ei sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 30 studiepoeng (masteroppgåve) til vurdering individuelt ~~eller som gruppearbeid~~. Etter søknad kan studenten få løyve til å levere eit sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 60 studiepoeng (stor masteroppgåve).

[Kommentar: Masteroppgave som gruppearbeid brukes i meget liten utstrekning. Erfaringsmessig er dette også en arbeidsmåte som kan by på en god del vansker, ikke minst når det gjelder karaktersetting. Den alminnelige forståelsen av dette i universitetets sentrale regelverk er at det settes én karakter på gruppearbeidet, og at dette også blir karakteren for hver enkelt student, uavhengig av om det er ulik kva den enkelte har bidratt med, kvantitativt eller kvalitativt. Videre er det ellers på UiB mest vanlig at gruppearbeid brukes på bacheloroppgaver og lignende. Slike arbeider har ikke vi i vårt program. Dermed kan vi med dagens regler komme i den situasjonen at studenter overhodet ikke skriver et større, individuelt skriftlig arbeid i løpet av studiet. Det foreslås derfor at adgangen til masteroppgave som gruppearbeid utgår.]

Rekkefølgjen for emna i studiet:

- Emne på første studieår (JUS111, JUS112, JUS113 og JUS114) må vere greidd før andre studieår vert påbegynt.
- Emne på andre studieår (JUS121, JUS122, JUS123, JUS124) må vere greidd før tredje studieår vert påbegynt
- Emnee på tredje studieår (JUS131, JUS132, JUS133, JUS134, JUS135) må vere greidd før fjerde eller femte studieår vert påbegynt.
- Det vert tilrådd å studere JUS241 Strafferett og JUS242 Rettergang parallelt.

Rekkefølgja for emna i studiet går fram av utdanningsplanen for den einskilde studenten.

Etter tredje studieår kan studentane velje å ta masteroppgåve og spesialemne eller tilsvarande, før emna på fjerde studieår.

Krav til progresjon i studiet:

1. Kursa i studiet er obligatoriske om ikkje anna er fastsett i studieplanen. De skal takast i den rekkefølgja som er fastsett i studieplanen. Fakultetet kan gjere unntak frå dette i individuell utdanningsplan.
2. Ved undervisning og prøving på det einskilde kurs vert det føresett kunnskap frå tidlegare kurs i utdanningsplanen.

**[Kommentar: Her er progresjonsreglene i dagens § 1-5 gjengitt.
I dag går rekkefølgereglene fram av § 5-1, der det vises til utdanningsplanen, og implisitt av listene i kap. 2. De foreslåtte reglene er en språklig omarbeiding, men innebærer ingen realitetsendring.]**

Studiestader:
Bergen

Delstudium i utlandet:
Etter at 3. studieår er greidd, kan studentar reise på utveksling som ein del av masterprogrammet. Studentar kan ta emne tilsvarande 30 sp spesialemne, og/eller skriftleg arbeid tilsvarande masteroppgåva. Det juridiske fakultet velgjer ut spesielle samarbeidsuniversitet for å finne fagtilbod som best høver for våre studentar.
[Link til nærmere info/retningslinjer]

Undervisningsmetodar:
1) Det skal vedtakast kjernelitteratur for kvar emne. Det kan i tillegg vedtakast innføringslitteratur og tilleggslitteratur.
2) Kjernelitteraturen skal som regel ikkje overstige 30 tekstsider pr studiepoeng 1. – 4. studieår og 40 sider 5. studieår.
3) Undervisninga er basert på problembasert læring (PBL).
   - *Førelesingar* vert som hovudregel tilbodne i alle emne.
   - *Arbeidsgrupper* under leiing av ei vidarekommen student vert haldne i alle kurs i første og andre studieår. Arbeidsgruppene konsentrerer seg om oppgåveløysing. Det gjeld krav til førebuing og aktiv deltaking, svar på oppgåver og kommentering av oppgåver skrivne av medstudentar.
   - På tredje studieår vert studentane plassert i virtuelle grupper der dei skriv oppgåvesvar og kommenterer kvarandre sine oppgåver. Det vert i tillegg tilrettelagt for frivillige og sjølvstyrte arbeidsgrupper.
   - *Storgrupper* under leiing av ein lærar vert haldne i alle kurs i dei tre første studieåra. Ei storgruppe består av tre arbeidsgrupper. Det gjeld krav til førebuing og aktiv deltaking. ~~Også her er fokus på oppgaveløysing~~.

   [Kommentar: Regelen om fokus på oppgaveløsing foreslås fjernet, for å kunne gi de ansvarlige et større spillerom enn i dag.]
   - *Seminarundervisning* vert tilbode på fjerde studieår. Det gjeld krav til førebuing og aktiv deltaking.
   - *Undervisningsformen* i spesialemna på femte studieår varierer. Sjå kvar einskild emneskildring.
   - *Obligatorisk rettleiiing* for masteroppgåva.
     - Omfang av rettleiinga
       Studentane har rett og plikt til rettleiing under arbeidet med masteroppgåva. Det er tilbod om 10 timars rettleiing per student. Studentar som etter søknad har fått løyve til å skrive 60 studiepoengs masteroppgåve, skal få 20 timars rettleiing. Timetalet omfattar den tida rettleiaren bruker til lesing av utkast, til utarbeiding av kommentarar og til samtale med studenten. Rettleiinga skal avgrensast til eitt semester, med mindre noko anna er særskilt avtalt, eller det er særlege grunnar til at arbeidet med masteroppgåva har teke lengre tid. For

studentar som etter søknad har fått løyve å skrive 60 studiepoengs oppgåve, skal rettleiinga, med dei same atterhalda, avgrensast til to semester.

- Form
  Rettleiinga kan gjevast individuelt eller i grupper. Dersom rettleiinga blir gjeven i gruppe, skal det i tillegg vere noko individuell rettleiing.
- Rettleiingsskjema
  Det skal førast eit skjema for rettleiinga som er gjeven. Dersom det er gjeve rettleiing frå andre enn den som fakultetet har oppnemnt som rettleiar, skal det gjerast greie for dette i skjemaet.
- Arbeidsplan
  Student og rettleiar skal fastsetje en arbeidsplan i første møte.
- Endringar i rettleiingstilhøvet
  Ein student som meiner at rettleiinga eller rettleiingssituasjonen ikkje er tilfredsstillande, skal gi melding om dette til fakultetet og eventuelt få oppnemnt ny veileder dersom det er grunn til det. Meiner rettleiaren at studenten ikkje oppfyller pliktene sine på tilfredsstillande vis, skal fakultetet ha melding om dette, og endring eller avslutting av rettleiingstilhøvet skal vurderast.

[Kommentar: Den eksplisitte henvisningen til PBL, samt opplistingen av undervisningsformer har ikke tidligere vært skriftfestet i studieplanen eller annet regelsett. Det er likevel ikke nytt. Undervisningsformen på 3. studieår er justert med tanke på at obligatoriske arbeidsgrupper er foreslått å utgå. Det er ført inn punkt om krav til at studentene skal forberede seg og delta aktivt i storgrupper og seminargrupper. Punktet om at storgrupper først og fremst skal brukes til oppgavegjennomgang bør revideres for å kunne gi de kursansvarlige større pedagogisk og faglig spillerom i forhold til hvordan de best kan bruke storgruppene i sitt kurs. Reglene om veiledning på masteroppgaven er en videreføring av reglene i § 4-3 i dagens studieplan.]

4) Undervisningsformene i kvart einskilt kurs går fram av emneskildringa.
5) Obligatorisk undervisning: Det gjeld obligatoriske arbeidskrav, herunder om obligatorisk frammøte m.m. Dette er nærare regulert i "Utfyllende regler..."

Vurderingsformer:

1) Hovudregelen er at emna vert avslutta med 4 timars skuleeksamen. Vurderingsforma og lengda går fram av emneskildringane
2) Eksamen vert halden kort tid etter at kurset er avslutta.
3) Spesialemne kan ha andre ordningar; sjå emneskildringane.
4) Oppgåvene som vert gjevne til eksamen kan omfatte læringskrav også frå tidlegare emne.

Karakterskala:

a) Karakterskalaen er A – E for Greidd (Bestått) og F for Ikkje Greidd (Ikke bestått). Fakultetsstyret kan vedta at karakteren skal vere Greidd/Ikkje Greidd for eit eller flere bestemte emne. Sjå emneskildringane.
b) Vurderinga av prestasjonane skal skje ut frå innhaldet i det einskilde kurset, læringsmåla, krava til læringsutbytte, prøvingsforma og det studietrinnet kurset er plassert på.

c) Vurderinga skal elles skje på grunnlag av "Retningsliner for karaktersetjing i mastergradsstudiet" [*lenke her*].

Kompetanse for vidare studium:
Mastergraden gir grunnlag for opptak til ph.d.-utdanning. Opptak krev godkjent prosjektskildring.
Det er mogleg å oppdatere og utvide kompetansen ved å ta ytterlegare spesialemne etter avslutta grad ved å søkje særskild studierett til å ta spesialemne..

Yrkesvegar:
Få utdanningar fører fram til jobb i så mange ulike bransjar som juristutdanninga. Vi finn juristar overalt i arbeidslivet og det vil alltid vere stor etterspurnad etter dei med juridisk utdanning.

Medan fleire juristar går inn i næringslivet, f.eks. innan bank, forsikring, varehandel, industri eller skipsfart, jobbar andre innanfor offentleg forvalting som i NAV, Skatteetaten og Konkurransetilsynet. Departementa og politiet/påtalemakta er populære og viktige arbeidsgivarar for juristar. Andre aktuelle arbeidsplassar er mediebransjen og organisasjonslivet. Ein kan dessutan arbeide med forsking og undervisning ved universitet og høgskolar.

Ein kan også bli dommar eller gå inn i advokatyrket. Det er berre juristar (advokatar) som har løyve til å drive profesjonell rettshjelp og føre saker for domstolane. For å få tittelen advokat og løyve til å arbeide som advokat, må ein ta eit obligatorisk advokatkurs. Ein må også ha to års godkjend juridisk praksis, vanlegvis som advokatfullmektig, dommarfullmektig eller politifullmektig.

Evaluering:
Studiet er underlagt fleire formar for evaluering:
1) Studentevaluering er etablert som fast ordning i dei fire første studieåra. Spesialemne vert evaluerte etter nærare reglar.
2) Lærarevaluering vert gjort årleg på grunnlag av mellom anna studentevaluering og statistiske data frå kursa (deltakartal, gjennomføring, eksamensresultat, gjentaksprosent mv).
3) Ekstern evaluering:
   a) NOKUT har kontinuerleg tilsyn med kvaliteten i høgre utdanning
   b) Programsensorar knytt til masterprogrammet i rettsvitskap gjer evalueringar av nærare angjevne, avgrensa delar av studiet og avgjer årleg rapport
   c) UiB sentralt fører tilsyn med drifta via nærare fastlagde rapporteringsrutinar

All intern evaluering skal følgje dei krava som er fastsette i "Handbok for kvalitetssikring av universitetsstudia" ved Universitetet i Bergen.

Autorisasjon:

Master i rettsvitskap gjer med visse tilleggskrav (kurs og praksis) rett til autorisasjon som advokat, 2005/36/EU. Autorisasjon vert gjeve av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet.

Programansvarleg:
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Integrert masterprogram i rettsvitenskap har ikkje eige programstyre, men vert administrert av Studieutvalgt på vegner av Fakultetsstyret.

Administrativt ansvarleg: Fakultetsdirektøren v/Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. post@jurfa.uib.no

Vedlegg 2: Utkast til utfyllande reglar

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.
Vedtatt av fakultetsstyret *

Kapitel 1 Virkeområde og regelforvaltning

§ 1-1 Hjemmel og virkeområde. Forholdet til andre regler

Reglene her er vedtatt med hjemmel i "Forskrift for opptak, studier, grader og eksamen ved Universitetet i Bergen,som gjelder for alle studier og eksamener på bachelor- og masternivå ved Det juridiske fakultet i Bergen, jf. forskriftens § 46. Forskriften og reglene her gjelder parallelt med "Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen" og emnebeskrivelsene for de enkelte emnene som gis ved fakultetet. For emner som tilbys som etter- og videreutdanningstilbud gjennom Senter for etter- og videreutdanning (SEVU), kan det gjelde egne regler.

§ 1-2 Endringer

(1) Vesentlige endringer i reglementet her eller i studieplanen vedtas av fakultetsstyret. Endringer må være vedtatt og publisert i rimelig tid før de trer i kraft. Fakultetsstyret skal i nødvendig utstrekning fastsette overgangsregler.

(2) Mindre endringer i reglene her eller i studieplanen vedtas av Studieutvalget.

(3) Endringer i emnebeskrivelsene vedtas av Studieutvalget, likevel slik at vedtak om oppretting eller nedlegging av emner vedtas av fakultetsstyret.

(4) Endringer i studieplanen og i emnebeskrivelsene må være vedtatt og publisert senest fire uker før kurset starter.

[Kommentar: (2) til (4) er strengt tatt overflødige, jf. at fakultetsreglementets § 9 har tilsvarende regler. Det kan likevel ha en viss informasjonsverdi å ha med disse punktene her.

§ 1-3 Terminologi

(1)I reglene her er termen "Grads- og studieforskriften" en kortform for "Forskrift for opptak, studier, eksamen og grader ved Universitetet i Bergen".

(2)"Studieplanen" betyr i reglene her "Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen". "Kurs" er å forstå som "emne", jf. Grads- og studieforskriftens definisjon i § 2.

(3)"Fakultetet" er i reglene her å forstå som Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen.

(4)Med "studieår" forstås i reglene her de gruppene av emner som i studieplanen er oppført under overskriftene "Første studieår" til "Femte studieår".

(5)Med mindre noe annet er særskilt fastsatt, gjelder reglene om godskriving i kap. 5 tilsvarende for faglig godkjenning.

(6)For øvrig skal ord, termer og begreper som er brukt i reglene her, forstås på samme måte som i Grads- og studieforskriften.

Kapitel 2 Utdanningsplan, undervisning og obligatoriske arbeidskrav. Særskilt opptak til spesialemner

§ 2-1 Alminnelige regler om undervisning og obligatoriske arbeidskrav

(1) Studieplanen angir hvilke undervisningsformer som brukes i masterprogrammet. Emnebeskrivelsene angir hvilke undervisningsformer som brukes for det enkelte emne, og hvilke obligatoriske arbeidskrav som gjelder. Med mindre noe annet er bestemt i emnebeskrivelsen, gjelder reglene i (2) til (5) nedenfor.

(2) Kurset kan ikke godkjennes og sensur ikke fastsettes uten at studenten har oppfylt de obligatoriske arbeidskravene som er fastsatt for emnet. Dette gjelder selv om manglende deltakelse skyldes forhold studenten ikke kan lastes for. Arbeidskravene går fram av emnebeskrivelsen.

Gyldig fremmøte registreres kun i den gruppen studenten er tildelt av fakultetet.
En gruppeleder kan når som helst foreta navneopprop og vise bort studenter som ikke tilhører gruppen.

Gyldig eksamensmelding i emnet på eksamenstidspunktet det aktuelle semesteret er et vilkår for at kurset kan godkjennes.

(3) Hvis ikke annet er bestemt i emnebeskrivelsen, er det et vilkår for å få godkjent et kurs at studenten har deltatt i minst tre firedeler av obligatoriske arbeidskravene, og oppfylt de kravene som er fastsatt i emnebeskrivelsen når det gjelder innlevering av kursoppgaver, muntlige presentasjoner og deltaking i andre kursaktiviteter. Deltakelsen regnes ut som fastsatt i "Retningsliner for utrekning av obligatorisk deltaking (*lenke her*).

Obligatoriske arbeidskrav kan underkjennes også i ettertid, jfr. forvaltningsloven § 35.

Dersom emnet har obligatorisk kursoppgave, skal denne være levert og godkjent før eksamen. Eventuelle unntak framgår av emnebeskrivelsen.

Obligatoriske arbeidskrav skal gjennomføres til de tider og frister som fremgår i emnebeskrivelsen.

(4) Er deltakelsen ikke tilstrekkelig til at kurset kan godkjennes, skal studenten få melding om dette senest dagen før avsluttende eksamen.

(5) Etter søknad kan fakultetet utforme individuelt tilpassete obligatoriske arbeidskrav når studenten har dokumentert at han eller hun ikke uten urimelig belastning har mulighet til å oppfylle krav til deltakelse på grunn av egen eller nærstående personers sykdom, repetisjonsøvelser i forsvaret, omsorg for egne barn i forbindelse med fødsel eller adopsjon,

eller av andre vektige faglige eller velferdsmessige grunner. Tilpassete arbeidskrav skal sikre at læringsmål, læringsutbytte og samlet arbeidsbelastning opprettholdes. Det gis ikke fritak for obligatoriske arbeidskrav.

(6) Dokumentasjon av sykdom under skriveperioden for obligatorisk oppgave, gir forlengelse av skriveperioden med inntil tre dager. Studenten må underrette fakultetet om kravet om forlenget skriveperiode senest ved ordinær innleveringsfrist

[Kommentar: Siste setning i (3) er ny. Dette er kun en presisering av gjeldende praksis. Siste setning i (5) er ny, men gir uttrykk for det som er praksis fra før. Tilpassede arbeidskrav betyr i korthet at man gjør noe annet i stedet for det som er fastsatt som normalt. Den nye setningen er ment å gjøre dette helt klart.]

§ 2-2 Revisjon av utdanningsplan. Tap av studieplass

(1) Hvis en student ikke har fått godkjent kurs, skal fakultetet i samråd med studenten fastsette en revidert utdanningsplan for vedkommende. Ved etterslep på mer enn 20 studiepoeng kan studenten flyttes ned ett årskull, jf. studieplanens regler om rekkefølge og progresjon.

(2) Endring i utdanningsplan medfører ikke noen tilsvarende endring med hensyn til hvilket studieår de enkelte emner tilhører etter studieplanen, jf. § 1-3(4).

(3) Student som har et etterslep på mer enn 60 studiepoeng, mister studieplassen. Hvor særlige grunner foreligger, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.

(4) Oppfølgingen av utdanningsplanene skjer i høstsemesteret, etter avsluttet studieår

[Dette er den gamle §5-3. Reglene i (2) er nye, men er kun en presisering av dagens tolkning av studieplanens regler om studieår. Ikke alle studenter ser dette helt intuitivt.]

§ 2-3 Permisjon
(1) Studenter på masterstudiet i rettsvitenskap kan fra og med 2. studieår innvilges permisjon for inntil ett helt studieår, uten å oppgi grunn. Søknad må være innkommet innen ~~1. juni~~ semesterregistreringsfristen i hvert semester.

(2) Permisjon etter denne bestemmelsen kan bare gis en gang i løpet av masterstudiet, jf. grads- og studieforskriftens § 10, a), første ledd, jf. b).

(3) Permisjon etter (1) ovenfor kan ikke innvilges dersom dette vil innebære at studenten får et studieløp som blir lengre enn ti år.

[Kommentar: Dette er den gamle § 5-4. Den gjeldende søknadsfristen for permisjon uten grunn, anses som lite hensiktsmessig da den ikke har blitt praktisert strengt, samt at den avvviker fra fristene i Grads- og studieforskriften. En frist hvert semester vil gjøre det mer forutberegnelig for studentene]

§ 2-4 Særskilt opptak til spesialemner

(1) Fakultetet tar opp studenter til spesialemner to ganger i året, gjennom lokalt opptak. Fristen for slik søknad er 1. august og 2. januar. Fakultetet garanterer likevel ikke at det blir gitt undervisning og eksamen i alle spesialemner hvert år.
(2) Ferdige Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt jusstudenter fra andre fakulteter/institusjoner som har fullført minst tre års jusstudier får opptak.
(3) For øvrige søkere foretas en konkret faglig vurdering av forkunnskaper.

[Kommentar: Siste setning i (1) er ny. Den er ment som en sikring mot uforutsette omstendigheter.]

§ 2-5 Opptak fra undervisning

(1) Det kan ikke gjøres lyd- og/eller bildeopptak av forelesninger uten at foreleser eksplisitt tillater det. Slik tillatelse skal i så fall gjelde alle studenter i lokalet, og tillatelsen gjelder for en forelesningsrekke til den eventuelt tilbakekalles.
(2) Det er ikke tillatt med lyd- eller bildeopptak fra storgrupper eller arbeidsgrupper, eller fra seminarer.
(3) Der det er tvil om undervisningen er forelesning eller noe annet, anses den i denne sammenhengen å være forelesning.

[Reglene om opptak av undervisning er omarbeidet for å få fram at alle bestemmelsene gjelder både lyd og bilde.]

Kapitel 3 Eksamen; rettigheter og plikter for studentene

§ 3-1 Definisjoner

(1) Med "eksamen" forstås i reglene her eksamensformer, så som avsluttende skoleeksamen, hjemmeeksamen etc., slik de er angitt i Grads- og studieforskriften.

(2) Med "ordinær eksamen" forstås i reglene her eksamen som avholdes ved endt kurs i ordinært semester, slik det er angitt i emnebeskrivelsen.

(3) Med "kontinuasjonseksamen" forstås eksamen som holdes hvert år i august, som tilbud til studenter som ikke fullførte eller bestod ordinær eksamen, jf. forrige avsnitt. Rett til å delta ved kontinuasjonseksamen gjelder for studenter som hadde gyldig eksamensrett i det umiddelbart foregående studieåret, og som omfattes av reglene i § 3-4, (2) b) og c) nedenfor. De nærmere reglene om kontinuasjonseksamen går fram av § 3-4 nedenfor.

(4) Med "frivillig gjentak" forstås nytt tellende forsøk til en eksamen som er bestått fra før.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men gir uttrykk for det som i dag er etablert tolking, og som har vært akseptert av Den sentrale klagenemnd.]

§ 3-2 Hovedregel om adgang til eksamen

For å ha rett til å delta ved ordinær eksamen, kreves det at studenten:

- Har oppfylt de alminnelige reglene om studierett, semesterregistrering etc., slik de går fram av grads- og studieforskriftens § 11.
- Har gyldig vurderingsmelding på tidspunktet for ordinær eksamen i emnet.
- Har fått godkjent alle obligatoriske arbeidskrav i samsvar med studieplanen, emnebeskrivelsen og reglene her.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men er kun ment som en presisering av det som allerede antas å gjelde.]

§ 3-3 Frivillig trekk til eksamen.

Studenter som er meldt til ordinær eksamen i et emne, kan velge å annullere eksamensmeldingen (trekke seg) innen 14 kalenderdager før den fastsatte eksamensdagen. Ved hjemmeeksamen over flere dager regnes fristen fra utleveringstiden for eksamen. Annullering som nevnt her medfører at vurderingsmelding, undervisningsmelding og eventuell gruppeplassering i kurset slettes og dermed mister sin gyldighet. Studenten taper sin rett til å delta i lukket undervisning og å levere obligatoriske arbeidskrav, samt at tidligere godkjenning av obligatoriske arbeidskrav faller bort. Foregående setning gjelder likevel ikke obligatoriske arbeidskrav som er endelig godkjent et tidligere studieår.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men er likevel bare en kodifisering av det som er gjeldende praksis. Den overlapper også med 3),b), i) nedenfor, men det anses hensiktsmessig å ta inn en alminnelig bestemmelse her, for å gjøre virkningen av trekk så eksplisitt som mulig.]

§ 3-4 Kontinuasjonseksamen og frivillig gjentak:

(1) For emnene på første til fjerde studieår gjelder følgende:
   a) Studenter som ikke har fått godkjent de obligatoriske arbeidskravene, eller som har trukket seg i samsvar med § 3-3 ovenfor, kan ikke avlegge eksamen og må ta hele kurset om igjen. Alle skriftlige arbeider i kurset skal skrives på nytt; tidligere leverte besvarelser kan ikke nyttes igjen.
   b) Studenter som har fått godkjent de obligatoriske arbeidskravene:
      i. Eksamen avlegges etter endt kurs.
      ii. Der eksamen ikke er bestått (ikke møtt, avbrutt eksamen, stryk, eller sykdomsforfall), blir studenten automatisk meldt opp til kontinuasjonseksamen.
      Studenten må trekke seg fra kontinuasjonseksamen innen trekkfristen dersom han/hun ikke ønsker å avlegge denne.
      iii. Der eksamen heller ikke er bestått etter kontinuasjonseksamen, må studenten selv melde seg til neste ordinære eksamen. Etter søknad kan studenten gjennomføre de obligatoriske arbeidskravene på nytt. Da faller tidligere godkjenning bort, og man deltar på samme betingelser som studenter som ikke før har fått kurset godkjent og alle skriftlige arbeider i kurset skal skrives på nytt; tidligere leverte besvarelser kan ikke nyttes igjen.
   c) Studenter som har bestått kurset, inkludert eksamen, men som likevel ønsker å gjenta eksamen (frivillig gjentak):
      i. Studenten kan ikke delta på nytt i undervisningen utover forelesninger.
      ii. Eksamen gjentas til ordinær eksamen.

iii. **Retten til frivillig gjentak kan brukes inntil 4 ganger i løpet av masterprogrammet (gjeldende fra og med høsten 2011). I tillegg gjelder reglene i punkt iv til vii nedenfor.** For mastergradsoppgave er det ikke anledning til frivillig gjentak.
iv. For studenter som får innpassing på fjerde studieår ved eller straks etter opptak til masterstudiet, kan retten til frivillig gjentak brukes inntil to ganger.

[Kommentar: Forslaget i iv tar særlig sikte på studenter med bachelorgrad fra Lillehammer, Agder eller Stavanger, ev. bachelorgrad eller tre "godskrivbare" studieår fra andre institusjoner.]

v. Begrensningene i punkt iii ovenfor gjelder ikke for ex.fac. eller for spesialemnene på femte studieår, jf. studieplanen.
vi. Eksamen i ett og samme kurs kan gjentas inntil to ganger (se (3) nedenfor for tellende forsøk), likevel med de begrensningene som går fram av punkt v til vii nedenfor (punkt v gjeldende fra og med høsten 2012).
vii. Eksamener fra første studieår kan ikke gjentas etter at man har begynt på tredje studieår.
viii. Eksamener fra andre studieår kan ikke gjentas etter at man har begynt på fjerde eller femte studieår.
ix. Eksamener fra tredje studieår kan ikke gjentas etter at man har bestått alle eksamener på fjerde studieår (JUS241, JUS242 og JUS243, evt. JUS123 for overgangsstudenter).
x. Studenter som ikke kan møte til ordinær eksamen på grunn av utenlandsstudier, vil etter melding til fakultetet få ta eksamen ved kontinuasjonseksamen det året de kommer tilbake fra utenlandsstudiene. Dette gjelder der semesterslutt er mindre enn to uker før eksamen hjemme. Utreisende studenter kan etter omstendighetene avlegge gjentakseksamen ved kontinuasjonseksamen før de reiser ut.
xi. Studenter som ihht. arbeidsavtale som gruppeleder ikke kan gjenta eksamen, kan søke om å få gjenta eksamen til kontinuasjonseksamen sommeren før arbeidsforholdet tar til.
xii. Ved anvendelsen av reglene om frivillig gjentak vil alle tidligere beståtte eksamener være tellende, uavhengig av om studenten i mellomtiden har vært uten og senere har oppnådd ny studierett, jf. likevel § 7-1(2).

[Kommentar: Underpunkt c) iii) ovenfor er et meget viktig forslag til en realitetsendring. Det foreslås å gå fra en ordning der det i prinsippet gjelder en gjentaksrett for alle kurs, så lenge studenten holder seg innenfor de øvrige begrensningene, og til en ordning med en ytre grense for antall frivillige gjentak. I dag er det 16 obligatoriske kurs på 1.-4. studieår som antas å være aktuelle for gjentak (ex.phil. reguleres av HF-fakultetets regler, og frivillig gjentak av ex.fac. antas å være uaktuelt eller helt marginalt). Dermed vil en "kvote" på 4 frivillige gjentak svare til om lag en firedel av kursene. I en regulering av adgangen til frivillig gjentak er den største utfordringen å finne en balanse mellom hensynet til hva studentene oppfatter som rimelig, og hva som må anses å fremme god studieatferd. Det er neppe mulig å nå fram til en optimal løsning, men den som foreslås her, vil forhåpentligvis treffe rimelig godt. Den er også i samsvar med det som ventes å bli ordningen ved UiO.

Da saken var til behandling i Studieutvalget, var det klar uenighet om det burde være en slik kvote som nevnt her, og i tilfelle om den burde settes til 4 eller 5. I saken her er forslaget 4.

Under behandlingen i Studieutvalget var det også foreslått et fullstendig forbud mot frivillig gjentak av emner på første studieår. Begrunnelsen for dette var i korthet todelt: For det første er det på disse emnene "gjentaksvolumet" er størst. For det andre er det på første studieår at læringskurven er brattest. Når man dermed sammenligner de som reelt er førsteårsstudenter med de som reelt er andreårsstudenter, antas det at disse to gruppenes forutsetninger for å prestere er svært ulike. Slike ulikheter vil det også være om man sammenligner andre- og tredjeårsstudenter, tredje- og fjerdeårsstudenter osv., men i mindre grad.

Imidlertid var det betydelig motstand mot dette i Studieutvalget, og forslaget er derfor ikke videreført i saken her.

Oppsummert vil det da gjelde fire ulike typer generelle begrensninger på frivillig gjentak:

- En ytre grense på fire i løpet av første til fjerde år (minus ex.phil. og ex.fac.).
- En ytre grense på tre forsøk på ett og samme emne.
- Emnesperre eller "avskjæringsregler", dvs. forbudet mot å gjenta førsteårsemner etter at andre år er fullført og bestått, osv.
- Fullstendig forbud mot frivillig gjentak av masteroppgave.

Det er viktig å understreke at den sterke retten til nye eksamensforsøk for studenter som ikke har fullført og bestått et emne, er foreslått videreført. Også reglene om hvem som har adgang til kontinuasjonseksamen, foreslås videreført. De foreslåtte begrensningene på frivillig gjentak vil dermed ikke ramme studenter som pga. manglende frammøte, trekk under eksamen eller stryk står uten tellende resultat i et emne.

Det eksplisitte forbudet mot frivillig gjentak av masteroppgaven er en formalisering av det som er vanlig forståelse i dag.]

(2) For studenter på spesialemner gjelder følgende:
   a) Det framgår av hver enkelt kursbeskrivelse om kurset har obligatorisk undervisning. Der det er vedtatt obligatorisk undervisning, kommer bestemmelsene i punkt (1)a), (1)b)i, (1)c) til anvendelse.
   b) Eksamen avholdes det semesteret det har vært undervisning, og semesteret etter. Unntak gjøres for emner som har eksamensformen integrert i undervisningen. Slikt unntak går fram av emnebeskrivelsen.
   c) Det avholdes som hovedregel ikke kontinuasjonseksamen i spesialemner. Unntak framgår av emnebeskrivelsen

(3) Følgende gjelder for alle:
   a) Man kan framstille seg til samme eksamen inntil tre ganger, se punkt b) under for tellende forsøk.

b) Tellende forsøk foreligger der studenten ikke har trukket eksamensmeldingen senest to uker før eksamensdagen eller senest to uker før utlevering av hjemmeeksamen. Dette gjelder både ordinær eksamen og kontinuasjonseksamen.
   i. Det er likevel ikke tellende forsøk der studenten er avskåret fra å avlegge eksamen på grunn av manglende godkjenning av kurset.
   ii. Det er heller ikke tellende forsøk når studenten dokumenterer gyldig forfall til skoleeksamen.
   Som gyldig forfall regnes sykdom som dokumenteres med legeerklæring eller sykemelding.
   Dokumentasjonen må være utstedt senest eksamensdagen, den må eksplisitt angi at kandidaten var ute av stand til å gjennomføre eksamen den aktuelle dagen på grunn av sykdom og den må være fakultetet i hende senest en uke etter eksamensdagen.
   iii. Gyldig forfall gir ikke adgang til gjentak utover begrensingene i (1), c) over.
c) Dokumentasjon av sykdom under hjemmeeksamen gir ikke grunnlag for annullering av eksamensforsøk. Det gir i stedet forlengelse av skriveperioden med inntil 3 dager. Studenten må underrette fakultetet om kravet om forlenget skriveperiode senest ved ordinær innleveringsfrist.
d) Ved frivillig gjentak av eksamen blir den beste karakteren tellende.

§ 3-5 Hjelpemidler til eksamen:

Lovlige hjelpemiddel

i) Dersom ikke annet er fastsatt i emnebeskrivelsen, kan dette benyttes på skoleeksamen:
   (1) Inntil 2 utgaver eller eksemplarer av lovsamlingen «Norges lover» (utg. av Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo). Studentene er selv ansvarlige for å a) ha med seg lovsamling på eksamen og b) ha siste utgave.
   ~~(2) Særtrykk av norske lover~~
   ~~(3)~~ Én rettskrivingsordliste eller ordbok~~. "Jusleksikon" av Jon Gisle eller "Juridisk leksikon" av Egil Guldbrandsen~~

~~ii) Eventuelle forskrifter, vedtekter eller forslag til lov som kursansvarlig mener kan være relevant, blir delt ut sammen med eksamensoppgavene .~~

ii) Emnebeskrivelsen i hvert enkelt emne kan tillate ytterligere bruk av hjelpemiddel.

iii) På de to første studieårene, unntatt EXFAC Juridisk forprøve, kan studenter som har vært i landet mindre enn fire år, etter søknad få ha med flere ordbøker.

[Kommentar:
Selv om studentene til de fleste eksamener har behov for lovsamling for å løse eksamensoppgaven, opplever vi jevnlig at studenter ikke har med seg egen lovsamling, enten fordi de glemmer det eller fordi de ikke har kjøpt siste utgave. I noen tilfeller har vi vært snille og lånt ut lovsamling til studentene. Dette siden det alltid er noen få blanke lovsamlinger i eksamenslokalene til utlån til studenter som får inndradd sin lovsamling. Dette er forskjellsbehandling siden det ikke gjelder alle aktuelle studenter og heller ikke hver gang. Derfor foreslås det å presisere det som er gjeldende praksis for ytterligere å ansvarliggjøre studentene.

Forslaget om å fjerne "Jusleksikon"/"Juridisk leksikon" bygger på at disse i liten grad anses tjenlige som hjelpemidler under eksamen. De er ikke gode nok til det. Punktene om særtrykk av lover, forskrifter etc. anses unødvendige så lenge det er adgang til å ta supplerende hjelpemidler inn i emnebeskrivelsen. Videre er det i en rekke særtrykk tatt inn forskrifter, som i alle tilfeller ikke er tillatt. Dette har vist seg å gi en del praktiske utfordringer i bokkontrollen, både for kontrollørene og studentene. Det er enklere og mer treffsikkert å regulere slike detaljspørsmål i emnebeskrivelsen.]

§ 3- 6 Innlevering og kontroll av hjelpemiddel

i) Hjelpemiddel som ønskes nyttet under eksamen, bringes til eksamensbordet senest ½ time før eksamen starter dersom ikke annen frist er angitt. Overholdes ikke denne fristen, kan studenten ikke påregne å få starte eksamen til angitt tid. Ingen bøker eller notater kan bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt, uten at det underlegges kontroll. Bøker/notater og lignende som ikke skal nyttes under eksamen, kan ikke bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt.

~~Der fotokopier er lovlig hjelpemiddel, skal det gå klart fram hvor det er kopiert fra.~~

ii) Utskrifter fra internett eller database er ikke tillatt hjelpemiddel til eksamen

iii) I tillegg til lovlige hjelpemidler, skal bare nødvendige skrivesaker samt evt. mat og drikke forefinnes på/ved eksamensbordet.

iv) Studenten er selv ansvarlig for at de avleverte hjelpemidlene er i overensstemmelse med bestemmelsene i punkt 20 nedenfor, samt med bestemmelsene om hjelpemidler i den enkelte kursbeskrivelse.

v) Materiale som finnes å være i strid med eksamensreglementet vil bli inndratt. Forholdet kan i tillegg kvalifisere til "fusk", jf. kapitel 4nedenfor. Det er ikke adgang til å avhjelpe regelbrudd eller på annen måte gjøre endringer i hjelpemidlene etter at bokkontrollen er påbegynt.

vi) Vedtak om inndragning kan påklages ~~umiddelbart og~~ senest innen tre uker. ~~For at evt. omgjøring skal få virkning for den aktuelle eksamen, må vedtaket påklages senest en time etter at eksamen har startet. Slik umiddelbar klage avgjøres av kursansvarlig.~~

vii) Studenter som har fått inndratt materiale før eller under eksamen, vil få skriftlig begrunnelse for vedtaket fra fakultetet. Der orienteres også om den videre saksgang.

viii) Studenter som har fått inndratt lovsamling, skal få låne blank lovsamling under eksamen.

[Kommentar: Det er foreslått to endringer som antas å ha en viss realitet i denne bestemmelsen. Den ene gjelder punkt v, siste setning, som er nytt. Det tar sikte på to typetilfeller som ikke er uvanlige: a) Et hjelpemiddel inneholder både lovlige og ulovlige tekster, for eksempel et særtrykk med både lover og forskrifter i. Da vil lovtekstene være tillatte, men forskriftene ikke. b) Et ellers lovlig hjelpemiddel inneholder enkelte ulovlige innarbeidinger.

I disse situasjonene har det tidligere noen ganger blitt gitt tillatelse til at studentene fjerner de ulovlige delene. Dette er imidlertid en upraktisk løsning. Dels tar det tid, og dels er det vanskelig å praktisere konsekvent. Med de foreslåtte endringene i §§ 3-5 og 3-6 antas problemet å bli vesentlig mindre. I all hovedsak gjelder inndragningsspørsmål tre typer hjelpemidler:

- Jussleksikon eller Juridisk Leksikon.

- Særtrykk som inneholder både lover og forskrifter, ev. flere forskrifter enn emnebeskrivelsen nevner.
- Lovsamlinger der det er skrevet inn tekst som ikke er tillatt.

Etter forslaget utgår leksikonene helt. Særtrykk forutsettes regulert i emnebeskrivelsene, og bør primært der det er aktuelt å tillate bestemte forskrifter eller der emnets karakter gjør det særlig hensiktsmessig, for eksempel der bare en eller noen ganske få lover er særlig sentrale. I slike tilfeller vil hele særtrykket være tillatt, også om det skulle inneholde andre forskrifter enn det som uttrykkelig nevnes. For lovsamlinger er praksis i dag at når de inndras, får studenten låne en blank lovsamling under eksamen. Dette anses tilstrekkelig. Da vil studentene også få mer ro i eksamenslokalet.

Det er foreslått et nytt punkt viii som presiserer dagens praksis om at student som får inndratt sin lovsamling for utdelt blankt eksemplar til bruk under eksamen.]

§ 3- 7 Henvisninger, tilføyelser o.a. i hjelpemiddel til eksamen

i) I alle innleverte hjelpemiddel til eksamen kan det være understrekinger av hele ord og setninger og vannrett og loddrett strek i margen, i alle farger.
ii) I alle innleverte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidet henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre tillatte hjelpemiddel. Dette gjelder likevel ikke i og til lister, registre, ordbøker og lignende. Henvisningene kan bare inneledes med ord som se/sjå, jf., cfr., contra, sammenlign (sml.), oppheva (opph.), endret. Henvisninger til lover, kgl. res., forskrifter og reglement kan bare inneholde tittel og/eller data (eventuelt nummer), paragraf og/eller ledd, punktum, nummer eller litra. Vanlige forkorteler som grl., str., o.l., kan brukes. Eksempel: Sml.FAL § 18-1; opph. ved lov 13. februar 1976; jfr. lov nr. 261969 § 2-1.
iii) Indeksmerker (flagg eller lignende) som har til formål å lette bruken av hjelpemidler er tillatt. Disse kan for lovsamlingen eller for særtrykk bare angi lovnavn eller forkortelse av lovnavn, årstall og nummer. De kan ikke i noe tilfelle inneholde tekst som er i strid med punkt ii ovenfor.
iv) Det er ikke tillatt med annen innarbeiding, for eksempel at ny lovtekst er skrevet inn i hjelpemidlet.

[Kommentar:
Tilleggene i underpunkt i er foreslått med bakgrunn i frustrasjoner fra studenter som opplever innarbeidingsreglene som vanskelig tilgjengelige.
Andre setning i underpunkt iii er nytt, og er ment å gi reglementsmessig dekning for det som er vanlig praksis i dag.]

§ 3-8 Alminnelige regler om sensur

(1) Sensurfristen reguleres av Forskrift om frister for sensur ved Det juridiske fakultet: https://regler.uib.no/regelsamling/show.do?id=217
(2) Sensur av arbeider som inngår i karaktergrunnlaget foretas av én sensor, likevel slik at besvarelser som samlet vurderes til F eller Ikke bestått skal vurderes av to sensorer. Sensuren skal utføres i samsvar med "Retningsliner for karaktersetjing i mastergradsstudiet."
(3) Skriftlige besvarelser skal så vidt mulig anonymiseres.

(4) Sensurdato opplyses i tilknytning til eksamen.
(5) Der sensuren faller senere enn det som er opplyst, skal ny dato publiseres i MiSide.
(6) Der sensuren faller tidligere enn det som er opplyst, regnes frist for begrunnelse og for klage fra den datoen som er opplyst i forbindelse med eksamen.
(7) Krav om begrunnelse for sensurvedtak rettes primært til sensor på det tidspunkt og på den måten fakultetet angir for den enkelte eksamen (trefftiden). Det er likevel adgang til å kreve begrunnelse inntil en uke etter kunngjøringen, jf. universitets- og høyskolelovens § 5-3(1), tredje setning.

(8) I tilfeller der studenten har henvendt seg til sensor i trefftiden, jf. punkt 7, første setning ovenfor, skal begrunnelsen gis senest dagen etter at kravet ble satt fram. Overholder ikke sensor denne fristen, skal studenten underrette administrasjonen ved den studieårsansvarlige samme dag eller senest neste morgen. Dersom studenten har framsatt krav om begrunnelse etter trefftiden, men innenfor lovens ytre frist, gis begrunnelse senest to uker etter at kravet er satt fram.
(9) Det gis ikke hovedkarakter for graden master i rettsvitenskap.

[Kommentar: § 3-8 er noe omskrevet, men det tas ikke sikte på noen realitetsendring. Poenget er at henvendelse i trefftiden gir en garanti for svar der og da, eller senest neste dag. For henvendelser som kommer senere, kan det ikke gis noen slik garanti for svartidspunktet.]

Kapitel 4 Krav til selvstendighet og kildehenvisning; regelbrudd

§ 4-1 Krav til selvstendighet og kildehenvisning

(1) Alle arbeider som leveres for godkjenning/sensur, skal være studentens eget arbeid. Dette gjelder også der vedkommende arbeid(er) ikke inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse. Kilder som nyttes skal angis i overensstemmelse med universitetets retningslinjer om kildebruk. Overtredelse vil bli å vurdere som fuskesak, se § 4-2.

(2) I oppgave med ordgrense, skal antall ord oppgis på besvarelsen.
a. Overtredelse av ordgrensen kan føre til underkjennelse av besvarelsen.
b. Feilaktig angitt antall ord kan bli å vurdere som forsøk på fusk.

§ 4-2 Brudd på reglene

(1) Overtredelse av reglene i § 4-1 eller i universitets- og høyskolelovens § 4-7, knyttet til masteroppgaver, eksamen eller innleverte besvarelser og/eller øvrige obligatoriske elementer i tilknytning til undervisning, vil kunne bli vurdert som fuskesak.

(2) Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse vil kunne føre til annullering av den aktuelle eksamen/oppgave, jfr. universitets- og høyskoleloven § 4-7 nr 1, ev. også til

utestengelse fra universitetet i inntil to semestre, jfr. universitets- og høyskoleloven § 4-8 nr 3.

(3) Forsøk på overtredelse blir å likestille med fullbyrdet overtredelse der det foreligger fullbyrdelsesforsett.

(4) Annullert eksamen/oppgave teller som forsøk mht antall ganger eksamen kan avlegges.

(5) Falsk opplysning om frammøte på arbeids- eller storgrupper, ev. på annen undervisning som er obligatorisk, kan bli å vurdere som fusk eller forsøk på fusk.

(6) Sak om annullering eller utestengelse avgjøres av Den sentrale klagenemnden. Klageinstans er det nasjonale klageorganet Felles klagenemnd, jfr. Universitets- og høyskoleloven § 5-1 nr 7, jfr. FOR 2005-10-10 nr 1192: Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10.

[Kommentar: (5) er nytt, men det innebærer ikke noen reelt ny forståelse av lovens fuskeregler. Det har vært tidligere saker ved universiteter og høyskoler der slike forhold har vært regnet som fusk. Det ville dermed vært mulig å forfølge en slik sak også uten regelen i (5), men av hensyn til at studentene skal være informert, tas også dette punktet inn i forslaget.]

Kapitel 5 Rett og plikt til godskriving og faglig godkjenning

§ 5-1 Generelt om godskriving og faglig godkjenning

(1) Beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra studier som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven godskrives, jf. § 1-3, 5. ledd, i grad der det godtgjøres at den aktuelle eksamen m.v. er tilsvarende det omsøkte fritak i innhold, omfang og dybde. For emner, fag, eksamener eller prøver ellers kan det etter søknad gis faglig godkjenning etter samme retningslinjer. Ved vurdering av kravet til "tilsvarende dybde" må det tas hensyn til variasjonene i utdanningsstruktur og rettssystem.

(2) Juridiske fag i rettssystemer som ligger fjernt fra det norske, som for eksempel common law land (trust, equity, contract, tort m.v) kan ~~for en norsk student~~ gis faglig godkjenning-som tilsvarende emner på 4. eller 5 studieår ved fakultetet, selv om faget ikke er et mastergradskurs i vedkommende land.

[Kommentar: Dette følger i dag av § 7-4 (1) og (2), samt utfyllende regler fra SU. Det som er overstreket, anses unødvendig. Det er uansett ikke studentens nasjonalitet eller statsborgerskap som er avgjørende, men studieretten ved masterprogrammet.]

(3) For kurs i 1. til 4. studieår som studenten på grunnlag av tidligere utdanning kan få godskriving eller faglig godkjenning for, er det som hovedregel ikke adgang til å delta i undervisning og eksamen ved masterstudiet. Etter søknad kan studenten likevel få tillatelse til dette. I så fall har studenten ikke rett til å få den tidligere eksamenen m.v. innregnet i grunnlaget for vitnemål fra fakultetet. Fristen for slik søknad er 1. september i det kalenderåret studenten påbegynner eller gjenopptar masterstudiet.

(4) En student som allerede har fullført og bestått et emne ved masterprogrammet, og som senere fullfører og består et tilsvarende emne ved en annen institusjon, har ikke rett til godskriving eller faglig godkjenning for dette.

(5) For EXFAC Juridisk forprøve er det fri adgang til å ta hele emnet selv om man har rett til godskriving, dersom man fra før har en annen ex.fac.-variant enn den juridiske.

[Kommentar: (3) er sterkt omarbeidet i forhold til det opprinnelige utkastet og tidligere gjeldende regler, som sa at det overhodet ikke er anledning til å ta eksamen i emner som man kan få godskrevet. Etter to vedtak fra Den sentrale klagenemnd i 2010 lar dette seg neppe opprettholde. Vi vil likevel foreslå visse restriksjoner, i form av en frist for å benytte seg av godskrivingsretten. Etter vårt syn vil nest siste setning i (3) også være en "bordet fanger"-regel. Dvs. at når retten til å ta et emne som man kunne fått godskriving for er benyttet, er det ikke anledning til å ombestemme seg senere. Da er det endelig at karakteren ved UiB vil bli stående i vitnemålet, også om studenten trekker seg, er syk eller stryker i kurset, og dermed må ta kurset eller eksamen om igjen.]

Videre er (4) helt nytt. Det typetilfellet som er behandlet der, har berøringspunkter til både reglene om godskriving og vitnemål, og reelt også til gjentak. Fordi det formelt sett ikke er snakk om gjentak, anses det lite hensiktsmessig å regulere slike spørsmål sammen med gjentak.]

<u>§ 5-2 Godskriving av eksamener m.v. fra Oslo og Tromsø:</u>

(1) Første og andre avdeling i masterstudiet i rettsvitenskap i Oslo eller Tromsø godskrives som første og andre studieår i masterstudiet i rettsvitenskap i Bergen.
(2) Tredje og fjerde avdeling i masterstudiet i rettsvitenskap fra Oslo eller Tromsø godskrives som tredje og fjerde studieår i masterstudiet i rettsvitenskap i Bergen. Tredje eller fjerde avdeling alene gir ikke fritak.
(3) Eksamener fra cand.jur.-studiet i Tromsø, godskrives i masterstudiet i rettsvitenskap etter samme regler som studenter fra cand.jur.-studiet i Bergen, jfr.[korrekt henvisning her].
(4) Studenter fra cand.jur.-studiet i Oslo:
Privatrett grunnfag gir fritak for første studieår unntatt JUS111 Forvaltningsrett I, samt for JUS122 Erstatningsrett på andre studieår.
Privatrett grunnfag og offentlig rett grunnfag gir fritak for første og andre studieår i masterstudiet i rettsvitenskap.
(5) Godskriving av første studieår omfatter ex.phil og ex.fac bare når tilsvarende eksamen er bestått.
(6) Enkeltkurs kan godskrives etter de alminnelige reglene i loven og reglene her.

<u>§ 5- 3 Godskriving av eksamener m.v. fra andre læresteder</u>

(1)Godskriving av eksamen fra Høgskolen i Lillehammer og Høgskulen i Sogn og Fjordane Årsstudium i juss fra Høgskolen i Lillehammer eller Høgskulen i Sogn og Fjordane godskrives som 1. studieår ved Det juridiske fakultet i Bergen. Det kreves bestått examen philosophicum og examen facultatum før andre studieår påbegynnes. Bachelorgrad i juss fra Høgskolen i Lillehammer godskrives som 1., 2. og 3. studieår ved Det juridiske fakultet i Bergen. Bachelorgrad i juss fra Universitetet i Agder godskrives tilsvarende, såfremt graden

inneholder de emnene i tingsrett, arve- og familierett og juridisk metode som gis på 3. studieår ved Universitetet i Agder.

[Kommentar: Siste setning ovenfor vil bare kunne vedtas dersom fakultetsstyret godkjenner UiAs søknad om "forhåndsgodkjenning".]

(2) For eksamener m.v. fra institusjoner som ikke er nevnt i §§ 5-2 eller 5-3 kan det etter søknad gis godskriving eller faglig godkjenning i tråd med reglene i universitets- og høyskolelovens § 3-5, jf. også § 5-1 (2) ovenfor.

§ 5-4 Ytre grense for godskriving.
Mastergradsoppgave og eksamener ved norsk juridisk fakultet som er bestått de siste ti år, kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Etter søknad kan fakultetet godkjenne at også eksamener som er eldre enn 10 år inngår i graden.

§ 5-5 Godskriving av eksamener etter studieordningen av 1997

1. Studenter som har bestått Examen philosophicum og/eller Examen facultatum etter studieordningen av 1997 eller ved andre fakulteter eller læresteder, er fritatt for disse kursene etter studieordningen av 2003. Første studieår i masterstudiet i rettsvitenskap vil for disse studentene utgjøre 40, evt. 50 studiepoeng.
2. Studenter som har bestått første avdelings eksamen etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studieordningen av 2003 fra og med andre studieår. De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
3. Studenter som har bestått andre avdelings eksamen etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studieordningen av 2003 fra og med tredje studieår, men slik at disse studentene tar kurs i forvaltningsrett II (17 sp.) i stedet for kursene i pengekravsrett (10 sp.) og rettshistorie og komparativ rett (10 sp.). De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
4. Studenter som har bestått obligatorisk del av tredje avdeling etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studiet etter planen for studieordningen av 2003 fra og med fjerde studieår. I stedet for kurset i alminnelige formuerett tar disse studentene kurs i forvaltningsrett II (17 sp.). Disse studentene er fritatt for ett spesialemne. De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
5. Studenter som har bestått obligatorisk del av fjerde avdeling etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studiet etter planen for studieordningen av 2003 fra og med femte studieår. Disse studentene skal bare skrive masteroppgaven for å oppnå mastergrad.

§ 5-6 Godskriving; virkning for utdanningsplanen

Studenter som har fått innvilget godskriving eller faglig godkjenning i masterstudiet, kan ikke påregne å få en tilpasset utdanningsplan. Man vil som hovedregel følge sitt kull, og må påregne mindre enn 60 studiepoeng de studieårene som inneholder emner man har fått fritak fra eller har fått godskrevet.

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(1) Mastergradsoppgave godskrives dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer mastergradsoppgave skrevet som del av et norsk mastergradsstudium i rettsvitenskap.

(2)For at et selvstendig skriftlig arbeid skal kunne godskrives som masteroppgave, må oppgaven gjelde rettsvitenskapelige spørsmål, herunder ikke-dogmatiske fag som for eksempel rettshistorie, rettssosiologi, feministisk rettsteori (law and gender), rettsøkonomi (law and economics) og corporate governance.

(3) Masterprogrammer i juridiske fag (LLM eller tilsvarende nivå) ved utenlandske universitet med et samlet omfang på minimum 60 ECTS-credits/60 studiepoeng kan gi fritak for både spesialemne (30 studiepoeng) og masteroppgave dersom det i studieplanen fremgår at det stilles krav om selvstendige skriftlige arbeider på minimum 12 000 ord.

(4) Dersom en oppgave som nevnt i første til tredje avsnitt like ovenfor er produsert under et utvekslingsopphold som er forhåndsgodkjent av fakultetet, bortfaller retten til å delta i JUS399/JUS398 Masteroppgave ved fakultetet

(5) Ved forhåndsgodkjenning av utenlandsopphold kan det stilles vilkår om at studenten skal skrive masteroppgave som del av oppholdet.

[Kommentar: (4) og (5) ovenfor er nye. Forslaget i (4) bygger dels på alminnelige rimelighetsprinsipper: Søker man utveksling for å skrive et større selvstendig arbeid, jf. at det gis forhåndsgodkjenning, er det naturlig å si at da skal masteroppgaven "tas ute". Dels bygger det på et likebehandlingssresonnement: Ikke alle studenter har hatt muligheten til å skrive en større oppgave før de skal skrive masteroppgaven her hjemme, og det er lite rimelig at noen skal få en stor fordel framfor andre. Det ligger heller ikke i kjernen av fakultetets plikter å hjelpe studenter fram til en masteroppgave nr. 2.

Forslaget i (5) er ment å fremme den ønskede studieatferden: Dersom man søker utveksling et sted der det er anledning til å skrive masteroppgave, bør man skrive oppgaven ute. Det er for slike tilfeller (5) er ment. Det er likevel vanskelig å lage noen rigid regel om dette, og en adgang til å bruke vilkår i forhåndsgodkjenningen antas å gi den nødvendige fleksibiliteten. Det understrekes at også en adgang til å sette vilkår må brukes skjønnsomt og konsekvent. Fakultetet vil ikke gjøre vesentlige omlegginger i praksis uten at det er utredet og informert om.]

§ 5-8 Godskriving av spesialemner

Emner som overlapper de obligatoriske emnene i studieplanen godskrives ikke som spesialemne, med mindre det godtgjøres at emnet i hovedsak er ulikt det obligatoriske emnet. Emner som også tilbys som Spesialemne ved fakultetet godskrives under forutsetning av at samme emne ikke er lest som spesialemne ved UiB.

§ 5-9 Delstudier i utlandet; Forhåndsgodkjenning og godskriving

(1) Etter bestått 3. studieår kan studenter reise på utveksling som en del av masterprogrammet. Det kan gis forhåndsgodkjenning for – og senere godskriving av – emner

tilsvarende 30 sp spesialemner, og/eller skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven (30 sp). Disse skal inngå i graden.

(2)En student som fra før har bestått 30 sp spesialemner kan ikke i tillegg få forhåndsgodkjent emner som kun kan godskrives som spesialemner som del av utveksling.

[Kommentar: Dette er en policy-avveiing, og forslaget utgjør en vesentlig praksisendring. Det vil bl.a. få betydning for studenter som har arbeidet ved Jussformidlingen og på det grunnlaget har fått uttelling for JUS325 Rettshjelp. Det vil likevel ikke sperre for disse studentenes muligheter til utveksling, men innebærer at de må velge utvekslingsopphold som gir mulighet til å skrive masteroppgave ute (enten bare tilsvarende masteroppgave eller LLM-grad). Alternativt må de akseptere at det som tas under utvekslingsoppholdet, ikke blir innregnet i graden.

(3)En student som har bestått 30 sp på 5. studieår, kan kun få forhåndgodkjent utveksling i ett semester, eller et LLM-program.

[Kommentar: Dette er i henhold til tidligere vedtak i SU og etablert praksis.]

(4) Ved rangering av søkerne til et bestemt sted, skal studenter som søker utveksling for første gang prioriteres foran de som tidligere har vært på utveksling som del av masterprogrammet.

(5)En student som har fått godskrevet utveksling som spesialemner, kan ikke ta ytterligere spesialemner i mastergraden.

(6)Studenter skal søke om endelig godkjenning av delstudier i utlandet senest én måned etter at offisiell dokumentasjon på oppnådd resultat er mottatt.

(7)Der delstudier i utlandet utgjør de siste emnene i graden, skal dato for oppnådd grad settes til dato for vedtak om godskriving av disse.

[Det har vist seg å være behov for nærmere regulering av slike spørsmål som vi tar opp i § 5-9. Vi ser i dag at de fleste som tar delstudier i utlandet forlenger studieløpet sitt med minst ett semester. I tillegg tar noen flere utvekslingsopphold. Noen studenter tar det meste av 5. studieår her, og drar i tillegg på utveksling. Vi har de siste årene opplevd en strålende utvikling i antall utreisende studenter. Dette ønsker vi ikke å forpurre, snarere tvert i mot. Men for at det skal bli mest mulig rettferdig for studentene, trenger vi også her noen klare retningslinjer. Det er likevel vanskelig å forutsi om de foreslåtte endringene vil treffe godt. Derfor må utviklingen overvåkes nokså nøye med tanke på å justere kursen underveis.]

Kapitel 6 Vitnemål

§ 6-1 Når vitnemål utstedes; Hovedregel om grunnlaget for vitnemål

(1) Vitnemål utstedes når grad er oppnådd og kandidatløfte avlagt.

En student som oppfyller krav til grad **må** det semesteret vedkommende oppfyller kravet fylle ut skjemaet "Bestilling av vitnemål" innen 10. desember i høstsemesteret og 1. juni i vårsemesteret, jf. likevel reglene om reservasjon i tredje avsnitt nedenfor. Vitnemål utstedes innen fire uker etter at siste sensur i graden har falt.

Det juridiske fakultet registrerer oppnådd grad på første mulige tidspunkt i en students studieløp. Emnene i utdanningsplan del to, utgjør grunnlag for vitnemål. Som hovedregel kan dette ikke utgjøre mer enn 300 sp.

Studenter som oppfyller krav til grad kan reservere seg i inntil to semestre mot å få utstedt vitnemål og stengt studierett. Slik reservasjon må skje innen 10. desember der grad oppnås i høstsemesteret og innen 1. juni der grad oppnås i vårsemesteret. Når kravene til graden er oppfylt i samsvar med reglene her kan emner i graden ikke byttes ut; reservasjonstiden kan kun brukes for å gjenta emner i oppnådd grad, såfremt gjentaksregler ikke er til hinder for dette.

(2) Kandidatløftet avgis ved underskrift, enten på papir eller elektronisk. Fakultetet utferdiger og sender ut brev til studenter som har fylt ut og sendt inn skjemaet "Bestilling av vitnemål", jf. (1) ovenfor.

(3) Det er et vilkår for å kunne oppnå graden at studenten har en gyldig og aktiv studierett ved masterprogrammet. For studenter som avslutter studiet med utvekslingsopphold, kan det vedtas utfyllende regler som avviker fra hovedregelen her. .

[Kommentar: Siste setning tar sikte på utvekslingsopphold ved studiesteder der semestergrensene, eksamenstidene etc. ikke treffer godt med våre semestergrenser. Når ordinær avslutningstid på utvekslingsinstitusjonen for eksempel er i september, er det ikke rimelig å kreve at studenten må søke om forlenget studierett eller semesterregistrere seg m.v. for høstsemesteret.

Kommentar til punkt 1:
Det at grad registreres på første mulige tidspunkt er kodifisering av dagens praksis.

I studieutvalgsmøtet 1. juni ble det etterspurt klare gjennomtenkte regler for hvordan studenter som ønsker flere frivillige gjentak etter oppnådd grad skulle forholde seg. Om det var rimelig at studenter som for eksempel leverte masteroppgaven 10. desember og som får sensur 10. januar skal kunne ta frivillig gjentak i 4. studieårsemner i samme vårsemester som mastersensuren faller.
Fakultetet ønsker først og fremst å utstede vitnemål med en gang grad er oppnådd og stenge studieretten. Vi ser likevel at dette i noen tilfeller kan være urimelig overfor studentene. De foreslåtte reglene om mulighet for reservasjon i inntil to semestre, samt at emner i graden ikke kan byttes ut, baserer seg på juridisk fakultet ved UiO sine regler. UiT har på den annen side ingen slike reservasjonsregler.
Reservasjonsfristene sammenfaller med innleveringsfristene for masteroppgaven.]

§ 6-2 Forrang for emner fra masterstudiet

(1) Dersom studenten har bestått både emner som etter reglene i kapitel 5 ovenfor kan godskrives i masterstudiet, og har bestått de tilsvarende emnene i

masterstudiet, har emnene fra masterstudiet ved UiB forrang, og skal inngå i graden og i grunnlaget for vitnemål.

(2) For emner som er tatt under utvekslingsopphold som er forhåndsgodkjent av fakultetet, kan det gjøres unntak fra (1) ovenfor, enten i medhold av utfyllende retningslinjer eller når det i det enkelte tilfelle framstår som rimelig.

§ 6-3 Emner utenom graden
Juridiske emner fra masterstudiet i rettsvitenskap eller fra forhåndsgodkjente og godskrevne delstudier i utlandet som ikke inngår i grad, kan dokumenteres i vitnemålet som emner tatt utenom grad.

§ 6-4 Opphør av studieretten ved oppnådd grad
Studieretten stenges når vitnemål utstedes. Når vitnemål er utstedt kan det ikke gis ny studierett til masterstudiet i rettsvitenskap og stengt studierett kan heller ikke gjenåpnes. Ferdige kandidater kan søke særskilt studierett til å ta ytterligere spesialemner jr. § 2-4. Beståtte emner på slik studierett dokumenteres gjennom karakterutskrift.

[Vi har i dag ingen regler eller retningslinjer, utover grads- og studieforskriften § 42 om vitnemål. Det eneste kravet vi i dag har er at kandidatløftet må være avlagt før vitnemål utstedes. Vårt vitnemål er i dag ikke helt ihht UiB-malen. I tillegg er det i realiteten svært få begrensninger i hva som kan inngå på vitnemålet. Emner tatt etter at grad er oppnådd inngår, samt ekstra utveksling, ekstra spesialemner fra UiB og andre institusjoner. Det strider også mot UiB-praksis at dagens vitnemål inneholder flere emner enn de som inngår i graden, samt at dette ikke fremgår klart. Dette er ikke heldig, da vitnemålet nærmest blir som karakterutskrift å regne og ikke et dokument som sier noe om hva som inngår i graden Master i rettsvitenskap

De to siste setningene i § 6-4 er tatt inn for å presisere nettopp denne rettigheten til studentene. I dag er det mange studenter som ikke er klar over denne muligheten til å ta ytterligere spesialemner på et senere tidspunkt. Flere søker i dag om utvidet studierett kun for å ta flere spesialemner. Fakultetet ønsker at studenter som har fullført grad, først og fremst skal ta ytterligere spesialemner på særskilt studierett (JUS-VALG) ikke ordinær studierett (MAJUR)]

Kapitel 7 Ikraftsetting og overgangsregler. Utfyllende retningslinjer

§ 7-1 Ikraftsetting og overgangsregler

(1)Reglene her begynner å gjelde fra og med studieåret 2011-2012. § 3-4(1), c, v, om gjentak av emner på første studieår, begynner å gjelde fra og med studieåret 2012-2013.

(2) Frivillige gjentak som er gjennomført før studieåret 2012 – 2013 begynner, teller ikke ved anvendelsen av reglene om frivillig gjentak i § 3-4(1), c.

§ 7-2 Utfyllende retningslinjer

Studieutvalget eller fakultetsstyret kan fastsette utfyllende retningslinjer til reglene her. For tiden gjelder disse retningslinjene:

- Retningsliner for utrekning av obligatorisk deltaking
- ~~Utfyllande retningsliner for rettleiing og vurdering – masteroppgåver~~
- Retningsliner for karaktersetjing i mastergradsstudiet
- Retningslinjer for valg og godkjenning av eksterne hjelpelærere og sensorer
- Retningsliner for utforming av prøver i jusstudiet
- Instruks om oppgåvegjeving og sensur for mastergraden
- Lesesalsreglement for Det juridiske fakultet